

силово такава оценъчност в съзнанието на Фани Хорн, легализирайки „нищото“ във вида на „нито“: *Самата страна не бе нито варварска, нито романтична, нито тъй смешна, колкото я бяха описали Готие и Дюма в книгите си от миналия век;... разбра истината, която бе съвсем проста и която нито ученият археолог на Мериме, нито Дюма, нито Готие, нито Моклер... не виждаха или виждаха, но криеха съзнателно.* Романът „Осъдени души“ претендира да напише първия чужд текст за Испания, който казва истината за нейното „свое“. Българският глас дискредитира класическите французи, за да напише първия истински роман за Испания. Това е битка между чужденци за литературното завладяване на Испания.

Разбира се, че „Осъдени души“ се проваля в това си начинание - интелегентът-комунист, който презира романтиците и туризма, без да иска, стига до това, от което бяга - фиксира натрапчиво това, което презира. Българското повествование твърди, че героите си говорят на испански - защо му са тогава испански думи в езика им, освен за да си направи „колорит“, сигурно по-съмнителен и от този на Мериме. Испанските думички са надлежно обяснени под чертата: а те са думи като *hombre, pobrecita, gracias, cante flamenco, cameradas, muchachos, santisima Virgen, viva la libertad*. Това е тъкмо туристическото на езика, поевтиняло от общоупотребителност и всеразбираемост. Вървейки към дълбините на Испания и стремейки се високомерно да избяга от чуждия кич, романът попада право в него - и заговаря на онзи испански, който човек знае и без да е учил езика; право в екзотично-емблематичното на лексикалната поредица от елементарния испански за чужденци.

Любопитното е, че Вапцаровият проект въобще не предвижда чужденеца. Една и съща кръв преминава от човек в човек (*ще мине твойта кръв във мойта*), за да спре едва в предела на цялата земя и светът е наш. Затова и при Вапцаров изчезва в „нищото“ не просто загубената екзотична Испания; в нагледа на цялата земя не са възможни никакви Испании и никакви частни визии за отделни и емблематични знакови редове; защото уникалът на знака попада в системата на ценността единствено за национализма или за чужденеца, а стихотворението „Испания“ отхвърля с еднаква сила и двете алтернативи. Като че ли у Димов е точно обратното: той работи главно, ако не и само с чужденци, натоварва ги с ролята на проводници на смисъла, възлага им Испания.

Интертекстът обаче показва, че в „Осъдени души“ няма никаква Испания и никакви чужденци, и по-точно, че Испания е само декорация, каквато самото повествование съзнателно твърди.